

LEV TOLSTOI

◆
**Părintele Serghie
și alte proze**

Antologie, cuvânt-înainte și tabel cronologic de

ALINA SÂRBU

Traducere din limba rusă de

ANCA IRINA IONESCU

Re II. O foarte scurtă bibliografie selectivă

- ALBÉRÈS, R.-M., *Istoria romanului modern*, traducere din limba franceză de Leonid Dimov, prefață de Nicolae Balotă, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968.
- CHRISTOYANNOPOULOS, ALEXANDRE, „The Golden Rule on the Green Stick: Leo Tolstoy’s Postsecular International Thought” în Luca Mavelli și Fabio Petito (editori), *Towards a Postsecular International Politics: New Forms of Community, Identity, and Power*, Palgrave Macmillan, Londra, 2014, pp. 81–102.
- Idem, „Turning the Other Cheek to Terrorism: Reflections on the Contemporary Significance of Leo Tolstoy’s Exegesis of the Sermon on the Mount” în *Politics and Religion*, nr. 1 / 1 aprilie 2008, pp. 27–54.
- CORNWELL, NEIL, *The Routledge Companion to Russian Literature*, Routledge, Londra, 2001.
- MAUDE, AYLMER, *The Life of Tolstoy. Later Years*, Dodd, Mead and Company, New York, 1910.
- MOSER, CHARLES A. (editor), *The Cambridge History of Russian Literature*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.
- NABOKOV, VLADIMIR, *Lectures on Russian Literature*, ediție îngrijită și introducere de Fredson Bowers, A Harvest Book, Harcourt Inc., New York, 1981.
- TUSSING ORWIN, DONNA (editor), *The Cambridge Companion to Tolstoy*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
<i>Prefață de Lev Tolstoi</i>	7
<i>Tabel cronologic</i>	27
DIN CE TRĂIESC OAMENII	35
TREI ÎNTREBĂRI	62
DE LA SCÂNTEIA NESTINSĂ, CASA ȚI-E APRINSĂ	67
DOI BĂTRÂNI	84
CÂT DE MULT PĂMÂNT ÎI TREBUIE OMULUI	109
TREI PUSTNICI	127
FINUL	136
PĂCĂTOSUL POCĂIT	157
CAFENEUA DIN SURAT	161
STĂPÂN ȘI SLUGĂ	170
PĂRINTELE SERGHIE	227
<i>Bibliografie</i>	283

1928–1958 Editura de stat moscovită Hudojestvenaia literatura (rus., „Belles lettres”) publică operele complete ale lui Lev Tolstoi în 90 de volume.

1978–1985 Editura moscovită Hudojestvenaia literatura publică operele lui Lev Tolstoi în 22 de volume din care lipsesc însă scrierile filozofice și religioase.

DIN CE TRĂIESC OAMENII¹

Noi știm că am trecut din moarte la viață, pentru că iubim pe frați. Cine nu iubește pe fratele său rămâne în moarte. [...] Copilașilor, să nu iubim cu vorba, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul.

I Ioan 3, 14–18

Preaiubiților, să ne iubim unii pe alții; căci dragostea este de la Dumnezeu. Și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cine nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu; pentru că Dumnezeu este dragoste. [...] Dacă zice cineva: „Eu iubesc pe Dumnezeu”, și urăște pe fratele său, este un mincinos; căci, cine nu iubește pe fratele său, pe care-l vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu, pe care nu-l vede?

I Ioan 4, 7–20

I

Un cizmar împreună cu nevasta și copiii lui locuiau cu chirie la un mujic. Nu avea nici casă, nici pământ și se hrănea pe sine și familia sa din munca sa de cizmar. Pâinea era scumpă, munca lui,

¹ *Cem liudi jivî* (rus.) a fost scrisă în 1881, fiind publicată pentru prima oară în revista *Deŭkii otdîh* (rus., „Vacanța copiilor”), nr 12/decembrie 1881, iar în volum în 1885. Este una dintre povestirile tolstoiene inspirate din folclor, din poveștile și povestirile pe care autorul le-a cules de la celebrul povestitor popular V.P. Șcegolionok (Șcegolionkov). În această antologie mai sunt incluse câteva dintre prozele inspirate de povestirile lui Șcegolionok: „Doi bătrâni” (1885) și „Trei pustnici” (1885) (n. red.).

prost plătită, iar tot ce câștiga se ducea pe mâncare. Cizmarul și nevasta lui aveau o singură șubă pentru amândoi, dar până și aceea era ponosită și toată numai zdrențe; și deja se împlinea al doilea an de când cizmarul se tot pregătea să cumpere piei de oaie pentru o șubă nouă, fără să reușească însă.

Spre toamnă, cizmarul strânsese bănișorii trebuitori: trei ruble de hârtie¹ stăteau ascunse în lada nevestei și mujiicii din sate îi mai datorau alte cinci ruble și 20 de copeici.

Așa că, într-o bună dimineață, cizmarul a pornit în sat după șubă. Și-a îmbrăcat peste cămașă scurta de nanchin vătuită a femeii, și-a pus cele trei ruble în buzunar, și-a rupt un băț pentru drum și a plecat imediat după masa de dimineață. Și se gândea: „Am să primesc cinci ruble de la mujici, mai pun peste cele trei ale mele și am să cumpăr piei de oaie pentru șubă”.

Așa se face că, de îndată ce a ajuns cizmarul în sat, s-a dus la unul dintre mujici, dar acesta nu era acasă, iar femeia a promis că săptămâna care avea să vină o să îl trimită pe bărbatul ei cu banii, dar nu-i dădu niciun ban; s-a dus la al doilea, dar acesta s-a jurat că nu are bani și i-a dat numai 20 de copeici pentru că îi reparase cizmele. Cizmarul s-a gândit să ia pieile de oaie pe datorie, dar neguțătorul de piei de oaie n-a avut încredere:

— Adu bănișorii, i-a spus acesta, și atunci poți să alegi ce dorești, după pofta inimii, căci știm și noi ce-nseamnă să alergi după datornici.

Așa că cizmarul nostru nu a făcut nicio ispravă, căci promise numai 20 de copeici pentru o reparație și mai luase și de la un mujic o pereche de pâslari vechi ca să le pună pingele de piele.

¹ *Assignaționii rubli* (ассигнационный рубль, rus.), „(ruble) asiguate de stat”, bancnote. Primele ruble de acest fel au fost emise în Imperiul Rus în 1769, de către o bancă special înființată. În paralel, circulau și rublele de argint (n. red.).

Cizmarul s-a întristat, a băut votcă de toate cele 20 de copeici și s-a întors acasă fără șubă. De dimineață i se păruse că e frig, dar acum, după ce băuse, îi era cald și fără șubă. Și cum mergea cizmarul așa pe drum, cu o mână lovea cu bățul în bolovanii înghețați, iar cu cealaltă flutura perechea de pâslari și vorbea de unul singur:

— Da, spunea el, uite că mi-e cald și fără șubă. Am dat pe gât o dușcă, acum îmi joacă în toate vinele. Nu-mi mai trebuie cojoc. Am și uitat de necaz. Așa om sunt eu! Numai că femeia o să mă bată la cap. Și chiar mi-e ciudă – muncește omul pentru el, dar el nu-ți plătește! Da' ia stai așa: nu-mi aduci banii, îți iau căciula, pe Dumnezeu meu că ți-o iau! Ce-nseamnă asta?! Îmi dă două grivne! Da' ce să faci cu două grivne? Doar să le bei! Și zice: „Sunt la nevoie”. Tu ești la nevoie și eu nu sunt la nevoie? Tu ai și casă, și vite, și tot, iar eu tot ce am e ce-i pe mine! Tu ai pâinea ta, da' eu trebuie s-o cumpăr, de unde s-am, și trei ruble pe săptămână dau numai pe pâine! Ajung acasă – și pâinea s-a terminat: așa că mai dă iarăși o rublă și jumătate. Așa că să faci bine să-mi dai ce-i al meu!

Și așa s-a apropiat cizmarul de o capelă de la cotitura drumului și când se uită – vede ceva albicios în spatele ei. Începuse deja să se întunece. Se uită mai bine și nu-și poate da seama ce să fie. „Un bolovan să fie, își spune el, da' nu era aici la dus. O vită? Da' nu aduce a vită. La cap seamănă a om, dar e cam alb. Și apoi, ce să caute un om aici?”

S-a apropiat un pic și a privit cât se putea de bine. Ce minune! Era chiar un om, dar nu știa de era viu ori mort. Ședea acolo gol-goluț, lipit de capelă și nu se mișca. Și cizmarul se înspăimântă; își spuse: „L-a ucis cineva pe omul ăsta, l-a dezbrăcat în pielea goală și l-a azvârlit aici. Dacă mă mai apropii, precis dau de belea.”

Și cizmarul plecă mai departe. Trecuse de capelă și omul nu se mai vedea. Se îndepărtă de capelă, se întoarse și se uită înapoi –

omul se depărtase de capelă, se mișca de parcă s-ar fi uitat după el. Cizmarul se îngrozi și mai tare și își spuse în sinea lui: „Să mă apropii de el sau să-mi văd de drum? Să mă apropii, cine știe ce nenorocire se mai întâmplă. Cine îl cunoaște, cine știe ce fel de om este? N-a ajuns el aici cu gânduri bune. Te apropii de el, iar el dintr-odată se repede și te sugrumă și nu mai scapi de el. Sau nu te sugrumă, da' ce să faci cu el? Ce să fac eu c-un om gol pușcă? Doar n-o să-mi dau și ultimele haine de pe mine! Dumnezeu să m-ajute!”

Așa că bietul cizmar grăbi pasul. Și tocmai când lăsa capela în urma lui, l-a împuns mustrea de conștiință.

Și cizmarul s-a oprit din drum:

— Ce faci, măi, Semion, măi? s-a întrebat el. Omul moare în nevoie, iar pe tine te-a cuprins frica și pleci mai departe! Dar ce, te-ai îmbogățit dintr-odată? Ți-e teamă c-o să-ți jefuiască tâharii bogățiile? Of, Semioane, nu-i deloc frumos!

Și Semion s-a întors din drum și s-a apropiat de om.

II

Așa că Semion s-a apropiat de om, l-a cercetat cu privirea și a văzut că era un bărbat tânăr, în putere, fără urme de lovituri pe corp; se vedea bine că omul înghețase numai de frig și era înspăimântat, căci ședea ghemuit și nu se uita la Semion, părând atât de slăbit, că nici nu-și putea ridica ochii din pământ. Cizmarul s-a apropiat și mai mult încă și, dintr-odată, omul s-a trezit, a întors capul, a deschis ochii și s-a uitat și el la Semion. Și cum deschise el ochii așa, cizmarul pe loc îl și îndrăgi, așa că aruncă pâslarii din mână cât colo, își desfăcu cingătoarea de la brâu, o puse peste pâslari, își scoase caftanul și îl acoperi pe necunoscut:

— Nu-i timp de stat la vorbe! Îmbracă-te, haide! Ci hai odat'!

Semion l-a apucat pe om de subsuori și a încercat să îl ridice de jos. A reușit. Și atunci a văzut cizmarul că omul avea un trup subțire, curat, cu mâinile și picioarele nedeformate și chipul plăcut. Semion îi aruncă pe umeri caftanul său – dar nu nimeri mânecile, apoi i le aranjă, trase cum trebuie caftanul și îl încheie, apoi îi legă cingătoarea.

La sfârșit, cizmarul își scoase și șapca ponosită, vrând să i-o pună pe cap celui gol, dar i se făcu frig la cap și își spuse: „Eu am chelie pe tot capul, iar el are păr cărlionțat și lung”. Așa că își puse șapca înapoi, zicându-și: „Mai bine să-i pun ceva în picioare!”

Și îl așeză din nou pe om jos și îl încălță cu pâslarii.

Cizmarul îl încălță și spuse:

— Asta e, frățioare! Ei, acum mișcă-te puțin, să te încălzești. Iar treburile astea o să se descâlcească și fără noi. Poți să mergi?

Omul stătea în picioare, se uita cu blândețe la Semion, dar nu părea să poată rosti nimic.

— Da' de ce nu vorbești? Nu putem sta aici să înghețăm la nesfârșit! Trebuie s-ajungem în sat. Uite, ia toiagul meu și sprijină-te în el, dacă te simți slăbit. Și dă-i drumul din loc!

Iar omul porni. Mergea ușor, nu rămânea în urmă.

Și merg ei ce merg pe drum, iar deodată Semion spune:

— Și tu al cui ești?

— Nu sunt de prin partea locului.

— Pe cei din partea locului eu îi știu bine. Și cum ai nimerit așa, lângă capelă?

— N-am voie să spun.

— Se vede că ți-au făcut oamenii vreun rău, de bună seamă?

— Nu mi-a făcut nimeni nimic. M-a pedepsit Dumnezeu.

— Se înțelege, în toate este mâna Domnului, dar undeva tot trebuie să te adăpostești. Unde trebuie să ajungi?

— Mi-e totuna.

Semion se miră. Omul nu părea să fie vreun ticălos și avea vorba aleasă, dar, cu toate acestea, se vedea bine că nu voia să spună nimic-nimic despre el însuși. Și își zise Semion în sinea lui: „Multe lucruri de mirare se mai întâmplă și pe lumea asta!” Și, într-un sfârșit, îi spuse omului:

— Ei, dacă-i pe-așa, să mergem la mine acasă, măcar să te mai dezmorțești puțin.

Așa că cizmarul nostru merse mai departe, iar străinul nu rămase în urmă, ci pași alături de el. Începu să sufle vântul, și Semion se zgribuli, căci rămăsese numai în cămașă. Chercheleala începuse să-i treacă și de-acum simțea din plin gerul. Și cum mergea el așa mai departe fornăind din nas și strângând în jurul lui scurta femeii, se gândea: „S-a zis cu șuba, am plecat după șubă și mă întorc și fără caftan, ba mai aduc cu mine și un om în pielea goală. N-o să mă prea laude Matriona!” Și ori de câte ori gândul îi zbură la Matriona, Semion se posomora; dar când se uita la străin, își amintea cum îl privise acesta în spatele capelei și simțea cum i se încălzea inima în piept.

III

În ziua aceea nevasta lui Semion își terminase devreme treburile. Tăiase lemne, adusese apă, hrănise copiii, mâncase și ea, și apoi căzuse pe gânduri, nehotărâtă când ar fi fost mai bine să coacă pâinea: chiar atunci sau în ziua următoare? Doar le mai rămăsese o bucată destul de mare.

„Dacă Semion va ciuguli ceva acolo, atunci nu va mai mânca prea mult la cină, iar pâinea ne va ajunge și mâine.” Matriona învărtește și tot învărtește în mână bucata de pâine și se gândește: „Nu mă mai apuc acum de pâine. Și așa nu a mai rămas făină decât pentru un rând de pâini. O să tragem de ea până vineri.”

Matriona a pus bine pâinea și s-a așezat la masă, să coasă un petic la una dintre cămășile bărbatului ei. Și cosea Matriona, și tot cosea, și se gândea la bărbatul ei, cum avea să cumpere el piei de oaie pentru șubă: „Numai de nu l-ar trage pe sfoară neguțătorul. Omu' meu nu-i prea deștept. El nu înșală pe nimeni, dar pe el și-un țânc îl poate duce de nas! Opt ruble nu-s bani puțini. Poți cumpăra o șubă de toată frumusețea de ei. Chiar dacă nu din piele argăsită, da' tot șubă e! Iarna trecută, vai, cum am mai pățimit fără șubă! N-am putut să ies nici pân-la râu, nicăieri. Și uite o-acu' a plecat de acasă și a pus pe el tot, eu, una, nici nu mai am ce să pun pe mine. Și nici n-a plecat prea devreme. Da-i vremea să se întoarcă. Că doar nu s-o fi pus pe chefuit porumbelul meu?”

Și abia își termină Matriona gândul, că și scârțâiră treptele cerdacului și intră cineva. Matriona înfipse atunci acul în cămașă și ieși în tindă. Și ce să vezi? De-afară intrară doi oameni: Semion al ei și-un mujic fără căciulă și în picioare doar c-o pereche de păslari!

Și Matriona simți imediat că bărbatul ei duhnește a vin. „Ei, își spuse ea, vasăzică, a fost la un chef.” Iar când văzu că omul ei este și fără caftan, numai în scurteică și că nu duce nimic în mâini, ci doar tace și se face mic, mic de tot, Matrionei i se strânse inima. „A băut toți banii, își zise ea, a chefuit cu vreun neisprăvit, ba l-a mai adus și cu el acasă.”

Femeia le dădu însă drumul celor doi în izbă, intră apoi și ea în urma lor și, ce să vezi? Omul era un străin, tânăr și slăbuț, iar caftanul cu care era îmbrăcat era chiar al lor. Pe sub caftan nu i se zărea nicio cămașă și nici căciulă n-avea. De cum a intrat, a rămas proțăpît în ușă, nu se mișcă și nu ridică ochii din pământ, așa că Matriona își spuse: „Se vede treaba că nu-i un om bun, parcă s-ar teme de ceva”.

Matriona se încruntă, se duse la sobă și se uită să vadă ce au de gând cei doi bărbați.

Respect per Semion își scoase căciula, se așeză pe laviță, ca și când totul ar fi fost bine:

— Ei, Matriona, zise el, așterne masa de cină!

Matriona se mulțumi să mormăie ceva ca pentru sine și rămase nemișcată lângă sobă, uitându-se când la unul, când la altul și dând ușor din cap. Semion vedea că femeia nu era în apele ei, dar nu avea ce face, așa că, de parcă n-ar fi înțeles, l-a luat pe străin de mână și i-a spus:

— Șezi, frățioare, șezi, să îmbucăm ceva!

Străinul se așeză pe laviță.

— Da' ce, n-ai gătit chiar nimic? o întrebă cizmarul pe nevastă.

Matriona fierbea de furie:

— Am gătit, am gătit, da' nu pentru tine. Văd că ți-ai băut și mințile. Te-ai dus după șubă și te-ai întors și fără caftan, ba ai mai adus și-un vagabond în pielea goală cu tine. Pentru niște bețivani ca voi n-am niciun fel de mâncare.

— Ajunge, Matriona, nu mai trâncăni ca o moară stricată și fără minte! Mai bine întreabă ce fel de om e ăsta...

— Ba tu să-mi spui mie: ce-ai făcut cu toți bănișorii?

Semion scotoci în fundul buzunarului, scoase bancnotele și le despătură:

— Uite banii aici, dar Trifonov nu mi-a plătit, a făgăduit doar că-mi va plăti mâine.

Matriona se înfurie și mai rău: „Șubă n-a cumpărat, iar ultimul caftan l-a pus pe cine știe ce golan, pe care l-a mai și adus cu el acasă!” Așa că înșfăcă banii de pe masă și se duse să-i ascundă, apoi zise:

— N-avem nicio firimitură de mâncare! Nu putem să hrănim toți bețivanii despuiți.

— Ei, Matriona, mai pune-ți frâu limbii! Mai întâi și mai întâi, ia aminte la ce-ți spun...

— Ce mare-nțelepciune o să aud eu din gura unui nătărău beat de teapa ta! Știam eu de ce nu voiam să mă mărit cu tine! Și oearșafurile pe care mi le-a dat mama ca zestre, până și pe-alea le-ai băut. Te-ai dus să cumperi o șubă, și-ai băut-o și pe aia!

Semion dorea să-i explice nevastei că nu cheltuise decât 20 de copeici, dorea să-i spună unde îl găsisse pe om, dar Matriona nu îl lăsă deloc nici să deschidă gura; cum rostea el două vorbe, ea se năpustea asupra lui cu o sută și îi amintea tot ce se întâmplase și cu zece ani în urmă.

Și Matriona a turuit și a tot turuit, apoi s-a năpustit la Semion și l-a înșfăcat de mânecă.

— Ia să-mi dai cațaveica! Asta-i singura pe care o am și tu ai luat-o de pe mine să te îmbraci cu ea! Dă-o-ncoace, jigodie nenorocită, lovi-te-ar trăsnetul!

Semion începu să își scoată cațaveica, întoarse o mânecă pe dos, femeia trase de ea și cațaveica se rupse la cusături. Matriona o înșfăcă, și-o trase peste cap și porni spre ușă. Voia să plece, dar se opri, căci, deși voia să-și verse năduful inimii, tare își mai dorea și să afle ce era cu omul acela.

IV

Așa că Matriona rămase pe loc și zise:

— Dac-ar fi fost un om de treabă, n-ar fi ajuns în pielea goală, da' ăsta nici cămașă n-are pe el. Dac-ar fi mers cu treburi cinstite, ai fi putut să-mi spui unde l-ai găsit pe filfizorul ăsta!

— Păi, tocmai asta-ți spun și eu: mergeam eu așa, cătinel, și, deodată, lângă capelă, văd că șade despuiatul ăsta, degerat de tot. Că doar nu e vară, iar el e-n pielea goală. Dumnezeu m-a îndrumat către el, c-altfel ar fi pierit. Ei, ce era să fac? Puține lucruri se întâmplă pe lumea asta? Așa că m-am apucat și l-am îmbrăcat și

Respect l-am adus aici. Și alină-ți inima, Matriona! Îți faci păcat! Adu-ți aminte că toți suntem datori c-o moarte!

Matrionei îi stăteau pe limbă tot felul de cuvinte rele, dar se uită la străin și tăcu. Străinul ședea nemișcat, la marginea laviței. Își ținea mâinile încrucișate pe genunchi, capul lăsat în piept, nu își deschidea ochii și se tot încrunta, de parcă l-ar fi sufocat ceva. Matriona a tăcut. Iar Semion a continuat:

— Ei, Matriona, Matriona, oare nu mai ai habar de Dumnezeu, milostivul?

Auzind aceste cuvinte, Matriona se uită încă o dată la străin și inima i se înmuie brusc. Așa că se depărtă de ușă, se apropie de colțul unde era soba și scoase ceva de mâncare. Puse pe masă o cană și îi turnă niște cvas, apoi îi aduse până și ultima lor bucățică de pâine, un cuțit și linguri:

— Ei, luați de mâncați! Îl îndemnă ea.

Semion îl aduse pe străin la masă:

— Hai, stai jos, băiete! Îl pofti și cizmarul.

Semion tăie pâinea și amândoi bărbații începură să mănânce. Iar Matriona se așeză în colțul mesei, își rezemă capul pe mâini și se începu să se uite lung la străin. Și milă i se făcu Matrionei de străin, și îl îndrăgi. Și dintr-odată tânărul se înveseli, încetă să se mai încrunte, ridică privirile spre Matriona și îi zâmbi, la rândul lui.

După ce terminară de mâncat, femeia strânse masa și îl întrebă pe străin:

— De unde ești?

— Nu-s de prin partea locului.

— Și cum ai ajuns acolo, în drum?

— Nu mi-e îngăduit să spun.

— Cine te-a jefuit?

— M-a pedepsit Dumnezeu.

— Și zăceai acolo în pielea goală?

— Da, zăceam în pielea goală și degeram. Și m-a văzut Semion, i s-a făcut milă de mine, și-a scos caftanul, l-a pus pe mine și mi-a poruncit să vin încoace. Iar tu m-ai hrănit, mi-ai dat de băut, ți-a fost milă de mine. Dumnezeu o să vă mântuiască!

Matriona s-a ridicat, a luat de la fereastră cămașa cea veche a lui Semion, aceea pe care o cârpise, și i-a dat-o străinului, a găsit apoi și o pereche de nădragi și i i-a dat și pe aceia.

— Na, ia de aici, căci văd că n-ai cămașă! Îmbracă-te și culcă-te unde dorești, în pod sau pe cuptor!

Străinul și-a scos caftanul, a îmbrăcat cămașa și nădragii și s-a culcat în pod. Matriona a stins lumânarea, a luat caftanul și s-a strecurat lângă bărbatul său, apoi s-a acoperit cu marginea caftanului. Dar n-a putut să adoarmă, ci doar stătea așa, culcată, iar străinul nu-i ieșea cu niciun chip din minte. Când și-a amintit că veneticul mâncase ultima lor bucățică și că pentru a doua zi nu mai aveau nicio firimitură de pâine, când și-a amintit apoi că îi dăduse cămașa și nădragii omului ei, a cam început să-i pară rău; dar apoi și-a adus aminte cum îi zâmbise tânărul și a simțit cum i se încălzește inima.

Matriona nu a adormit mult timp și a auzit că nici Semion nu dormea, a tras caftanul peste el:

— Semion!

— Ce-i?

— Ați mâncat ultima bucățică de pâine și eu n-am mai copt alta. Măine nu știu cum o să fie. Am să cer ceva de la cumătra Malania.

— Om trăi și-om vedea, găsim noi ceva de-mbucată.

Femeia rămase tăcută.

— Da' se vede că-i om cumsecade, numai că nu vorbește nimic despre el.

— Se vede treaba că n-are voie.

— Semion!